

Et paulo post : « In hoc, inquit, cognoscimus, quia diligimus filios Dei, cum Deum diligimus, et praecepta ejus facimus. Hæc est enim dilectio Dei, ut praecepta ejus servemus, et praecepta ejus gravia non sunt ¹. » Et in epistola secunda scriptum est : « Non quasi praeceptum novum scribam tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus invicem ². »

XXXVI. Dicit etiam ipse Dominus Jesus, in duobus praeceptis dilectionis Dei et dilectionis proximi totam Legem Prophetasque pendere ³. De quibus duobus praeceptis in Evangelio secundum Marcum scriptum est : « Et accessit unus de Scribis qui audierat illos perquirentes, et videns quoniam illis bene responderit, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum ⁴. Jesus autem respondit ei : Primum omnium mandatum est, Audi Israël Dominus Deus tuus Deus unus est ⁵ : et, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua : hoc est primum mandatum. Secundum autem simile illi : Diliges proximum tuum tanquam te ipsum ; majus horum aliud non est mandatum ⁶. » Dicit etiam in Evangelio secundum Joannem : « Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem ⁷. »

XXXVII. Hæc omnia praecepta dilectionis, id est, charitatis, quæ tanta et talia sunt, ut quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fiat bene ; hæc ergo praecepta charitatis inaniter darentur hominibus, non habentibus liberum voluntatis arbitrium : sed quia per legem dantur et veterem et novam, (quamvis

¹ 1 Joan. v, 2. — ² 2 Joan. v. — ³ Matth. xxii, 40. — ⁴ Marc. xii, 28 et seqq. — ⁵ Deut. vi, 4. — ⁶ Levit. xix, 18. — ⁷ Joan. xiii, 34.

in nova venerit gratia quæ promittebatur in vetere, lex autem sine gratia littera est occidens, in gratia vero spiritus vivificans), unde est in hominibus charitas Dei et proximi, nisi ex ipso Deo? Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani : si autem ex Deo, vicimus Pelagianos. Sedeat ergo inter nos judex apostolus Joannes, et dicat nobis : « Charissimi, diligamus invicem ¹. » In his verbis Joannis cum se illi extollere cœperint et dicere, Ut quid nobis hoc præcipitur, nisi quia ex nobis habemus ut invicem diligamus ; sequitur continuo idem Joannes, confundens eos et dicens : « Quia dilectio ex Deo est ². » Non itaque ex nobis, sed ex Deo est. Cur ergo dictum est : « Diligamus invicem, quia dilectio ex Deo est : » nisi quia praecepto admonitum est liberum arbitrium, ut quæreret Dei donum? Quod quidem sine suo fructu prorsus admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret unde quod jubebatur impleret. Cum dicitur : « Diligamus invicem, » lex est : cum dicitur : « Quia dilectio ex Deo est, » gratia est. « Sapientia quippe Dei legem et misericordiam in lingua portat ³. » Unde scriptum est in Psalmo : « Etenim benedictionem dabit qui legem dedit ⁴. »

XXXVIII. Nemo ergo vos fallat, fratres mei, quia nos non diligeremus Deum, nisi nos prior ipse diligeret. Idem Joannes apertissime hoc ostendit, et dicit : « Nos diligamus, quia ipse prior dilexit nos ⁵. » Gratia nos facit legis dilectores, lex vero ipsa sine gratia non nisi prævaricatores facit. Et quod Discipulis suis dicit Dominus : « Non vos me elegistis, sed ego elegi vos ⁶ ; » nihil aliud indicat nobis. Si enim nos prius dileximus, ut hoc merito nos ipse diligeret ; prius illum nos elegimus, ut ab illo eligi

¹ 1 Joan. iv, 7. — ² Ibid. — ³ Prov. iii, 16, juxta lxx. — ⁴ Psal. lxxxiii, 8. — ⁵ 1 Joan. iv, 19. — ⁶ Joan. xv, 16.

mereremur. Sed ipse qui veritas est, aliud dicit, et huic vanitati hominum apertissime contradicit: « Non vos me » elegistis, » inquit. Si ergo non elegistis, sine dubio nec dilexistis: quomodo enim eum eligerent, quem non diligerent? « Sed ego, inquit, vos elegi. » Numquid non et ipsi postea elegerunt eum, et omnibus bonis hujus sæculi prætulerunt? Sed quia electi sunt, elegerunt: non quia elegerunt, electi sunt. Eligentium hominum meritum nullum esset, nisi eos eligentis gratia Dei præveniret. Unde et apostolus Paulus benedicens Thessalonicenses: « Vos, inquit, Dominus multiplicet, et abundare faciat in » charitate in invicem est in omnes ¹. » Hanc benedictionem dedit ut nos invicem diligeremus, qui legem dederat ut invicem diligamus. Denique alio loco ad eosdem, quia sine dubio in quibusdam eorum jam erat, quod eis ut esset optaverat: « Gratias, inquit, agere debemus Deo semper pro » vobis, fratres, sicut dignum est, quoniam supercrescit fi- » des vestra, et abundat charitas uniuscujusque vestrum » in invicem ². » Hoc dixit, ne forte de tanto bono quod ex Deo habebant, tanquam ex se ipsis id habentes extollerentur. Quod ergo supercrescit fides vestra, inquit, et abundat charitas uniuscujusque vestrum in invicem, gratias agere debemus Deo de vobis; non ita vos laudare, tanquam hoc habeatis ex vobis.

XXXIX. Et ad Timotheum dicit: « Non enim dedit » nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis et charitatis et » continentiae ³. » In quo sane Apostoli testimonio cavere debemus, ne nos arbitremur non accepisse spiritum timoris Dei, quod sine dubio magnum est Dei donum, de quo dicit propheta Isaias: « Requiescet super eum spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, » spiritus scientiae et pietatis, spiritus timoris Domini ⁴. »

¹ 1 Thess. III, 12. — ² 2 Thess. XIII. — ³ 2 Tim. I, 7. — ⁴ Isai. XI, 2.

Non quo timore Petrus Christum negavit, sed illius timoris spiritum accepimus de quo dicit ipse Christus: « Eum » timete, qui habet potestatem et animam et corpus per- » dere in gehennam; ita dico vobis, hunc timete ¹. » Hoc autem dixit, ne illo timore negaremus eum, quo turbatus est Petrus. Hunc enim auferri voluit a nobis, cum prius dixit: « Nolite timere eos qui corpus occidunt, et postea » non habent quid faciant ². » Hujus timoris non accepimus spiritum, sed virtutis et charitatis et continentiae. De quo spiritu idem ipse ad Romanos ait: « Gloriamur in tribu- » lationibus, scientes quoniam tribulatio patientiam opera- » tur, patientia probationem, probatio spem, spes autem » non confundit; quia charitas Dei diffusa est in cordibus » nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis ³. » Non itaque per nos, sed per Spiritum sanctum qui datus est nobis, ipsa charitate fit, quam Dei donum esse manifestat, ut tribulatio non auferat, sed potius operetur patientiam. Ad Ephesios etiam: « Pax, inquit, fratribus et charitas » cum fide. » Magna bona: sed dicat unde? « A Deo, in- » quit, Patre et Domino Jesu Christo ⁴. » Ergo hæc magna bona, non sunt nisi Dei dona.

XL. Sed non est mirum, si lux lucet in tenebris, et tenebræ eam non comprehendunt ⁵. In Joanne lux dicit: Ecce qualem dilectionem dedit nobis Pater, ut filii Dei vocemur et simus ⁶. » Et in Pelagianis tenebræ dicunt, Dilectio nobis ex nobis est. Quam si veram, id est, christianam dilectionem haberent, scirent et unde haberent; sicut sciebat Apostolus, qui dicebat: « Nos autem non spi- » ritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo » est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis ⁷. » Joannes dicit: « Deus dilectio est ⁸. » Et Pelagiani etiam ipsum

¹ Luc. XII, 5. — ² Ibid. 4. — ³ Rom. V, 3. — ⁴ Ephes. VI, 23. — ⁵ Joan. I, 5. — ⁶ I Joan. III, 1. — ⁷ I Cor. II, 2. — ⁸ I Joan. IV, 16.

Deum non ex Deo, sed ex semetipsis habere se dicunt : et cum scientiam legis ex Deo nobis esse fateantur, charitatem ex nobis ipsis volunt. Nec audiunt Apostolum dicentem : « Scientia inflat, charitas autem ædificat ¹. » Quid est ineptius, imo vero quid est amentius, et ab ipsa sanctitate charitatis alienius, quam confiteri ex Deo esse scientiam, quæ sine charitate inflat, et ex nobis esse charitatem, quæ facit ut scientia inflare non possit? Item cum dicat Apostolus : » Superminentem scientiæ charitatem Christi ² : » quid est insanus, quam putare ex Deo esse scientiam, quæ subdenda est charitati et ex hominibus charitatem, quæ supereminet scientiæ? Fides autem vera et doctrina sana ambas esse dicit ex Deo, quia scriptum est : « A facie ejus scientia et intellectus procedit ³ : » scriptum est : « Charitas ex Deo est ⁴. » Et legimus : « Spiritum scientiæ et pietatis : » legimus : « Spiritum virtutis et charitatis et continentiae ⁵. » Sed majus est donum charitas quam scientia ⁶ : nam scientia quando est in homine, charitas est necessaria, ne infletur ⁷ ; « Charitas autem non æmulatur, non agit perperam, non inflatur ⁸.

XLI. Satis me disputasse arbitror adversus eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, qua voluntas humana non tollitur, sed ex mala mutatur in bonam, et cum bona fuerit adjuvatur : et sic disputasse, ut non magis ego, quam divina ipsa Scriptura vobiscum locuta sit evidentissimis testimoniis veritatis : quæ Scriptura divina si diligenter inspiciatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates quas ipse facit ex malis, et a se factas bonas in actus bonos et in æternam dirigit vitam, verum etiam illas quæ conservant sæculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eos quo voluerit, quando voluerit, fa-

¹ 1 Cor. viii, 1. — ² Ephes. iiii, 19. — ³ Prov. ii, juxta lxxx. — ⁴ 1 Joan. iv, 7. — ⁵ Isai. xi, 2. — ⁶ 2 Tim. i, 7. — ⁷ 1 Cor. viii, 1. — ⁸ Id. xiii, 4.

ciat inclinari ¹ vel ad beneficia quibusdam præstanda, vel ad poenas quibusdam ingerendas, sicut ipse judicat, occultissimo quidem judicio, sed sine ulla dubitatione justissimo. Nam invenimus aliqua peccata etiam poenas esse aliorum peccatorum : sicut sunt vasa iræ, quæ perfecta dicit Apostolus in perditionem ² : sicut est induratio Pharaonis, cujus et causa dicitur, ad ostendendam in illo virtutem Dei ³ : sicut est fuga Israëlitarum a facie hostium de civitate Gai ⁴ ; in animo enim factus est timor ut fugerent, et hoc factum est ut vindicaretur peccatum eo modo, quo fuerat vindicandum : unde dicit Dominus ad Jesum Nave : « Non potuerunt filii Israël subsistere ante » faciem inimicorum suorum ⁵. » Quid est, « Non poterunt » subsistere ? » Quare non subsistebant per liberum arbitrium, sed per timorem turbata voluntate fugiebant ; nisi quia Deus dominatur et voluntatibus hominum, et quos vult in formidinem convertit iratus? Numquid non hostes Israëlitarum adversus populum Dei, quem ducebat Jesus Nave, sua voluntate pugnarunt? Et tamen dicit Scriptura, « Quia per Dominum factum est confortari » cor eorum, ut obviam irent ad bellum ad Israël, ut » exterminarentur ⁶. » Numquid non sua voluntate homo improbus filius Gemini maledicebat regi David? Et tamen quid ait David, plenus vera et alta et pia sapientia? quid ait illi qui maledicentem percutere voluit? « Quid mihi, » inquit, et vobis, filii Sarviæ? Dimittite eum, et maledicat; quia Dominus dixit illi maledicere David. Et » quis dicet ei, Quare fecisti sic ⁷? » Deinde Scriptura divina plenam sententiam regis velut ab alio initio repetendo commendans, « Et dixit, inquit, David ad Abessa

¹ Confer lib. v, contra Julianum, cap. 4. — ² Rom. ix, 22. — ³ Exod. vii, 3, et x, 1. — ⁴ Josue. vii, 4. — ⁵ Ibid. 12. — ⁶ Id. xi, 20. — ⁷ 2 Reg. xvi, 10.

» et ad omnes pueros ejus : Ecce filius meus qui exiit de
 » utero meo quærit animam meam, et adhuc modo filius
 » Gemini? Sinite illum, maledicat, quoniam dixit illi
 » Dominus, ut videat Dominus humilitatem meam, et
 » retribuatur mihi bona pro maledicto ejus in die isto¹. »
 Quomodo dixerit Dominus huic homini maledicere Da-
 vid, quis sapiens et intelliget? Non enim jubendo dixit,
 ubi obedientia laudaretur; sed quod ejus voluntatem pro-
 prio vitio suo malam in hoc peccatum judicio suo justo
 et occulto inclinavit, ideo dictum est : « Dixit ei Domi-
 » nus. » Nam si jubenti obtemperasset Deo, laudandus
 potius quam puniendus esset, sicut ex hoc peccato pos-
 tea novimus esse punitum. Nec causa tacita est, cur ei
 Dominus isto modo dixerit maledicere David, hoc est,
 cor ejus malum in hoc peccatum miserit vel dimiserit :
 « Ut videat, inquit, Dominus humilitatem meam, et re-
 » tribuat mihi bona pro maledicto ejus in die isto. » Ecce
 quomodo probatur, Deum uti cordibus etiam malorum
 ad laudem atque adjumentum bonorum. Sic usus est
 Juda tradente Christum, sic usus est Judæis crucifigen-
 tibus Christum. Et quanta inde bona præstitit populis
 credituris? Qui et ipso diabolo utitur pessimo, sed op-
 time, ad exercendam et probandam fidem et pietatem
 bonorum, non sibi, qui omnia scit antequam fiant, sed
 nobis, quibus erat necessarium, ut eo modo ageretur no-
 biscum. Numquid non sua voluntate Abessalon elegit
 consilium quod sibi oberat? Et tamen ideo fecit, quia
 exaudierat Dominus ejus patrem orantem, ut hoc fieret.
 Propter quod Scriptura ait : « Et Dominus mandavit dis-
 » sipare consilium Achitophel bonum, ut inducat Do-
 » minus super Abessalon omnia mala². » Bonum consi-
 lium dixit, quod ad tempus proderat causæ, quia pro

¹ 2 Reg. xvi, 11. — ² Id. xvi, 14.

ipso erat contra patrem ejus, contra quem rebellaverat,
 ut posset eum opprimere, nisi Dominus consilium dissi-
 passet quod dederat Achitophel, agendo in corde Abes-
 salon, ut tale consilium repudiaret, et aliud quod ei non
 expediebat eligeret.

XLII. Quis non ista judicia divina contremiscat, qui-
 bus agit Deus in cordibus etiam malorum hominum quid-
 quid vult, reddens eis tamen secundum merita eorum?
 Roboam filius Salomonis respuit consilium salubre se-
 niorum, quod ei dederant, ne cum populo dure ageret,
 et verbis coævorum suorum potius acquievit, respon-
 dendo minaciter quibus leniter debuit¹. Unde hoc, nisi
 propria voluntate? Sed hinc ab eo recesserunt decem tri-
 bus Israël, et alium regem sibi constituerunt Jeroboam,
 ut irati Dei voluntas fieret, quod etiam futurum esse
 prædixerat. Quid enim Scriptura dicit? « Et non audivit
 » rex plebem, quoniam erat conversio a Domino, ut sta-
 » tueret verbum suum quod locutus est in manu Achizæ
 » Selonitæ de Jeroboam filio Nabath². » Nempe sic fac-
 tum est illud per hominis voluntatem, ut tamen conversio
 esset a Domino. Legite libros Paralipomenon, et inve-
 nietis in secundo libro scriptum : « Et suscitavit Dominus
 » super Joram spiritum Philistiim et Arabum qui finitimi
 » erant Æthiopibus, et ascenderunt in terram Juda, et
 » dissipaverunt eam, et ceperunt omnem substantiam,
 » quæ in domo regis inventa est³. » Hic ostenditur, Deum
 suscitare hostes eis terris vastandis, quas tali pœna ju-
 dicat dignas. Numquid tamen Philistiim et Arabes in
 terram Judæam dissipandam sine sua voluntate venerunt,
 aut sic venerunt sua voluntate, ut mendaciter scriptum
 sit, quod Dominus ad hoc faciendum eorum spiritum
 suscitavit? Imo utrumque verum est, quia et sua volun-

¹ 3 Reg. xii, 8 et 14. — ² Ibid. 15. — ³ 2 Paral. xxi, 16.